

Indicatoren voor duinen en duinvalleien

Graadmeters voor KWALITEIT én voor PROCESSEN

Loek Kuiters

Wageningen Environmental Research

Natura 2000 habitattypen

H2110 Embryonale duinen
 H2120 Witte duinen
 H2130 Grijze duinen
 H2140 Duinheiden met kraaihei
 H2150 Duinheiden met struikhei
 H2160 Duindoornstruwelen
 H2170 Kruipwilgstruwelen
 H2190 Vochtige duinvalleien
 H2180 Duinbossen
 H6230 Heischrale graslanden
 H6410 Blauwgraslanden
 H6430 Ruigten en zomen
 H7210 Galigaanmoerassen

Instandhoudingsdoelen/beheerdoelen

Behoud/verbetering kwaliteit
 Behoud/uitbreiding areaal

NNN Natuurtypen/Beheertypen

N01.02 Duin- en kwelderlandschap
 N08.01 Strand en embryonaal duin
 N08.02 Open duin
 N08.03 Vochtige duinvallei
 N08.04 Duinheide
 N15.01 Duinbos

Belangrijkste processen

- Uitstuiving-overstuiving
- Successie/regressie: veroudering/verjonging
- Vernatting: zeespiegelstijging, neerslagtoename(?), zandsuppleties, bodemdaling
- Verdroging: drinkwaterwinning, drainage, kustafslag
- Vermesting: N-depositie

Bestaande monitoring

Natura 2000-monitoring

6 jaarlijks

1. **Areaal** (vegetatiekartering/12 jaarlijks)
2. **Habitatkwaliteit**
  - vegetatietypen
  - standplaatscondities
  - typische soorten
  - structuur & functie
3. **HR-soorten, (niet-)broedvogels**

PAS-monitoring

3 jaarlijks

1. **Remote sensing**
2. **Vegetatie (PQ's)**
3. **Abiotiek**
4. **Indicatorsoorten**

Beheertypen/SNL-monitoring

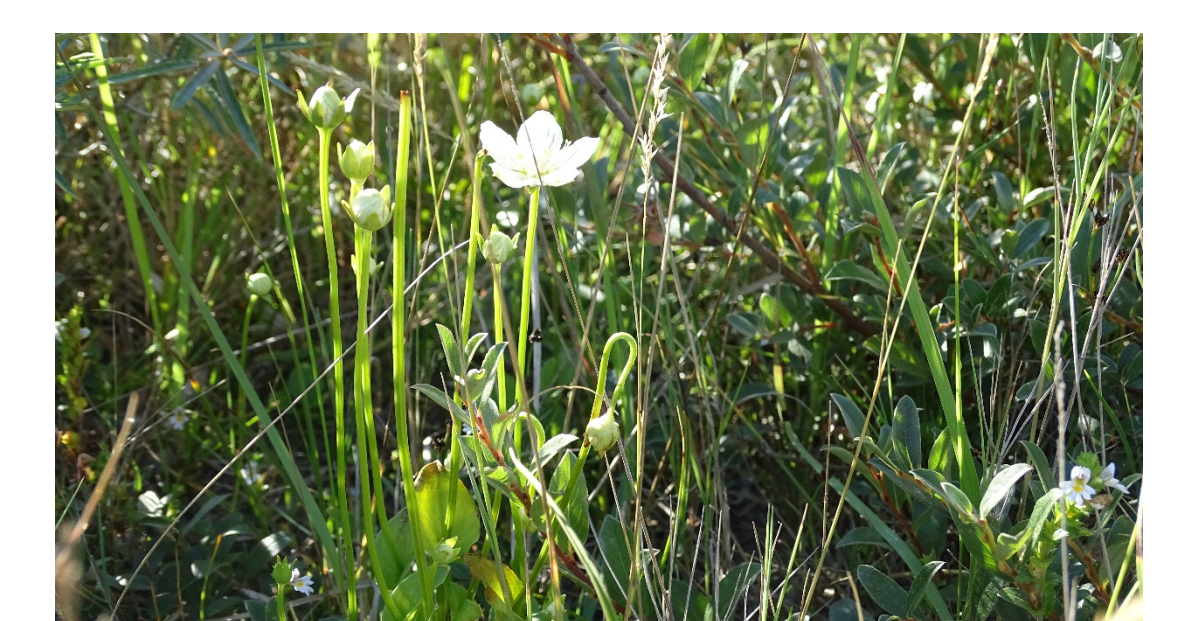
6 jaarlijks

1. **Flora en Fauna**
2. **Standplaatscondities**
3. **Structuurelementen**
4. **Ruimtelijke condities**
5. **Natuurlijkheid (sleutelsoorten/-processen)**

Kwaliteits- en Procesindicatoren

Indicator	Toestand	Methode	Frequentie	N2000	PAS	SNL
Vegetatiesamenstelling	Soortenrijkdom	PQ's	2-4 jaarlijks	LMF	x	LMF
Bodemchemie	pH, nutriëntgehaltenes	Bodemmonsters	3-6 jaarlijks	(x)	x	(x)
Standplaatscondities	Abiotische condities	Vegetatiekartering	12 jaarlijks	ITERATIO	x	ITERATIO
Kwaliteit habitat-/beheertypen	Standplaatscondities, soortenrijkdom	Vegetatietypen, typische/kwalificerende soorten, structuur en functie (SDF)	6 jaarlijks	x		x
Areaal habitattypen	Voorkomen habitattypen	Vegetatiekartering	12 jaarlijks	x		

Indicator	Proces	Methode	Frequentie	N2000	PAS	SNL
Areaal stuivend zand	Uitstuiving/overstuiving	Luchtfoto's/satellietbeelden	1-3 jaarlijks			
Grondwaterstand	Vernatting/verdroging	Peilbuizen	maandelijks	x	x	x
Waterdagen	Overvloeding	Frequentie/duur overvloeding	winterhalfjaar			
Indicatorsoorten	Verruiging Verstruweling Vernatting Verzilting Vermesting Invasie/verstoring	Ruigtesoorten Struweelsoorten Vochtminnende soorten Zouttolerante soorten Nitrofiële soorten Invasieve exoten	1-3 jaarlijks		(x)	
Konijnendichtheden	Begrazing	Transecttellingen	2x per jaar	x		x

Wageningen University & Research
 Postbus 47, 6700AA Wageningen
 Contact: Loek.Kuiters@wur.nl
 T + 31 (0)317 486 566, M +31 (0)6 441 92 822
www.wur.nl/nl/Onderzoek-Resultaten.htm

WAGENINGEN
 UNIVERSITY & RESEARCH